

Verdwaald in alle vragen - Alje Kamphuis

Nabestaande zoekt antwoorden

In het boek Verdwaald in alle vragen, probeert journalist Alje Kamphuis te achterhalen waarom zijn broer Ernst een einde aan zijn leven heeft gemaakt. Hij duikt niet alleen in het verleden van zijn broer maar probeert ook antwoord te vinden op de vraag of het voorkomen had kunnen worden. Door te praten met experts, hulpverleners en (bekende) achterblijvers, hoopt hij meer inzicht te krijgen in het fenomeen suïcide en het taboe te doorbreken.

Ernst Kamphuis is 48 jaar als hij een einde aan zijn leven maakt. Hij heeft dan al bijna zijn hele leven last van stemmingsstoornissen die eens in de zoveel tijd ontaarden in een psychose. Om daar mee om te kunnen gaan gebruikt hij regelmatig drank en drugs, waardoor zijn angsten en paranoïde gedachten erger worden. Hij raakt in een vicieuze cirkel en het lukt hem niet meer goed om contacten aan te gaan en te onderhouden met zijn omgeving. Van tijd tot tijd verliest hij het contact met de realiteit en zijn familie vindt het moeilijk om hiermee om te gaan. Hij wordt intensief begeleid door een GGZ-instelling en heeft vooral veel contact met een sociaal psychiatrisch verpleegkundige. Zij vindt Ernst ook als hij is overleden.

Auteur en broer Alje blijft met veel vragen en schuldgevoelens zitten. Zijn broer gaf weleens aan niet meer verder te willen maar - net als veel nabestaanden - had hij nooit verwacht dat Ernst het daadwerkelijk zou doen. Door het schrijven van dit boek probeert Alje antwoorden te vinden op vele vragen. In terugblikken en interviews met naasten krijgt de lezer een goed beeld van Ernst. En vooral van zijn angsten, zijn gebrek aan zelfvertrouwen en zijn overtuiging van de uitzichtloosheid van zijn situatie. Ernst is een getalenteerd kunstenaar, op zoek naar erkenning en aandacht. Met enige regelmaat exposeert hij zijn werk en hij is daar – vooral in zijn beginjaren – succesvol mee. Dat blijkt ook uit het warme voorwoord van D66-politicus Alexander Pechtold, die meerdere kunstwerken van hem bezit en met mooie anekdotes beschrijft hoe ze elkaar hebben leren kennen. In de jaren tachtig krijgt Ernst zelfs bekendheid als basgitarist in de Nederlandse punkband Ivy Green. De band treedt op in de Amsterdamse poptempel Paradiso en wordt door het muziekblad Oor de Nederlandse Sex Pistols genoemd. Toch zet het succes niet door en uiteindelijk verlaat Ernst de band. In die periode treden de eerste stemmingswisselingen op bij Ernst en dat wordt versterkt door het overlijden van zijn vader, waarmee hij een vertroebelde relatie had.

‘Rouwverwerking is een eenzaam proces’, schrijft Alje Kamphuis in zijn boek. ‘Ik merk dat ik behoefte heb om in contact te komen met mensen die hetzelfde hebben meegemaakt als ik.’ Daarom zoekt hij in het boek lotgenoten op, waaronder de vrouw van Herman Brood en de broer van Antonie Kamerling. Maar ook minder bekende achterblijvers komen aan het woord en hun verhalen maken diepe indruk. Door die ervaringsverhalen begrijp je als lezer beter waarom mensen suïcide soms als enige uitweg zien. De wanhoop, schaamte en uitzichtloosheid komen hierin heel duidelijk naar voren. Ook bij de nabestaanden is meestal begrip. Omdat zij als geen ander zagen hoe hun naaste heeft moeten lijden. Toch is suïcide vaak een impulsieve actie, legt hoogleraar klinische psychologie Ad Kerkhof in het boek uit. ‘Mensen gaan over tot zelfdoding tegen de achtergrond van een depressie die heel lang aanwezig is. Maar het moment waarop ze suïcide plegen is vaak impulsief bepaald. Een brief die komt of niet komt. Een kanariepietje dat doodvalt.’ Daarom pleit hij voor meer preventieve maatregelen, zoals hekken langs het spoor, het terugdringen van de verkoop van pijnstillers in grote hoeveelheden.’

Een van de dingen waar de auteur mee worstelt, is het gegeven dat Ernst zich heeft verhangen, een in zijn ogen gruwelijke (eenzame) dood. Om erachter te komen of dit ook anders had gekund, gaat Alje in gesprek met de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillig Levensende (NVVE) met bijna 120.000 leden. Hier spreekt hij met de directeur over euthanasie, vanwege ondraaglijk leiden door een psychiatrische aandoening. Uit dit gesprek blijkt dat dit in de praktijk bijna nooit gebeurt omdat een doodswens in de psychiatrie vaak wordt gezien als een levenswens. ‘De echte vraag naar een waardig einde wordt daar meestal niet gehoord’, zegt directeur Petra de Jong. Het boek eindigt met een hoofdstuk waarin Alje en zijn familieleden het huis van Ernst opruimen. Dat heeft een therapeutische werking. Maar hij kan zich niet voorstellen dat Ernst er niet meer is en niet meer kan genieten van de rijp op de bomen, het rollen van de golven en het wuiven van het riet. Om

vervolgens tot de conclusie te komen dat Ernst ziek was en 'het niet meer kon zien.' Er lijkt bezinning te zijn en als lezer voel je dat ook; op veel vragen is toch een antwoord gekomen.

Marion Verstraeten

Verdwaald in alle vragen. Een zoektocht na de zelfdoding van mijn broer. Alje Kamphuis. Uitgeverij Van Praag. ISBN: 978-490-26059. € 19,95. Te bestellen via: www.uvp.nl